

ВИЗНАЧЕННЯ СИЛ ТА ЗАСОБІВ ДЛЯ ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Відповідно до статті 3 Конституції України життя, здоров'я людини, її безпека є найвищими соціальними цінностями за забезпечення яких держава відповідає перед громадянами. Безпека людини і навколишнього природного середовища, їх захищеність від впливу небезпечних техногенних, природних, екологічних та соціальних чинників - є неодмінною умовою сталого розвитку суспільства.

Захист населення, об'єктів економіки, національного надбання від згубного впливу надзвичайних ситуацій техногенного, природного або іншого характеру є невід'ємною складовою системи забезпечення національної безпеки України. З урахуванням цих факторів значні зусилля центральних та місцевих органів виконавчої влади у 2016 році було спрямовано на підвищення рівня захищеності населення і територій від надзвичайних ситуацій, який визначається станом техногенної, природної, соціальної та воєнної безпеки.

Однією з найважливіших задач, що забезпечують умови для своєчасного і ефективного проведення заходів і робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій і порятунку населення, є завчасне прогнозування складу сил і засобів порятунку та життєзабезпечення потерпілого населення.

Розрахунки з визначення складу угруповання сил і засобів повинні проводитися на основі прогнозування обстановки, у тому числі й інженерної, яка може скластися в тій або іншій надзвичайній ситуації.

Склад сил і засобів повинен забезпечувати цілодобову роботу у дві зміни в мирний час, а в умовах радіоактивного зараження місцевості відповідно до режимів знаходження формувань на цій території.

Склад сил і засобів в мирний час повинен забезпечувати проведення заходів щодо пошуку потерпілих, їх порятунку, наданню медичної та інших видів допомоги, гасіння пожеж, локалізації і ліквідації вогнищ вторинних наслідків на об'єктах з вибухо-, газо- і пожежонебезпечною технологією.

Склад сил і засобів інженерного забезпечення повинен бути суворо пов'язаний із завданням інженерного забезпечення, їх об'ємами, способами виконання цих задач, умовами, в яких вони виконуються, погодними та іншими умовами.

Для оцінки наслідків надзвичайних ситуацій мирного і особливого режиму, необхідно застосовувати підхід вірогідності.

Основними чинниками, що впливають на наслідки надзвичайних ситуацій є:

- інтенсивність дії вражаючих чинників;
- розміщення населеного пункту щодо осередку дії;
- характеристика ґрунтів;
- конструктивні рішення що визначають міцність властивості будівель і споруд;
- щільність забудови і розселення людей в межах населеного пункту.

Рішення на ліквідацію надзвичайної ситуації повинне бути всебічно обґрунтованим і відповідати умовам обстановки, що склалася та можливостям сил і засобів, що залучаються [1-3]. Тому, виважене рішення і вмиле керівництво ходом його здійснення забезпечить ефективне виконання задач з пошуку і порятунку потерпілих, відновленню мереж комунально-енергетичного господарства, а також створить передумови для найшвидшого відновлення припиненого виробництва на підприємстві [4,5]. Одна із складових в прийнятті рішення - правильно розрахувати сили та засоби, які

необхідно залучити до ліквідації надзвичайної ситуації, що склалась в даний час.

Метою досліджень є визначення органів управління, сил та засобів для ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і створення спрощеної методики яка дозволяє це робити.

Розроблена методика включає наступні розрахунки:

– розрахунок сил і засобів, що залучаються до проведення робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій пов'язаних з викиданням (загрозою викидання), утворенням і розповсюдженням небезпечних хімічних речовин;

– розрахунок сил і засобів для проведення пошуково-рятувальних робіт при аваріях на хімічно небезпечних об'єктах;

– розрахунок сил і засобів, що залучаються до проведення робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій пов'язаних з раптовим руйнуванням будівель і споруд житлового призначення;

– розрахунок сил і засобів, що залучаються до проведення робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій пов'язаних з порушенням транспортних сполучень (завалах та руйнуваннях мостів);

– розрахунок сил і засобів, що залучаються до проведення робіт з ліквідації наслідків аварій в системах життєзабезпечення;

– розрахунок сил і засобів підрозділів охорони громадського порядку під час ліквідації надзвичайних ситуацій;

– розрахунок сил і засобів підрозділів медицини катастроф під час ліквідації надзвичайних ситуацій;

– розрахунок сил і засобів підрозділів аварійно-рятувальних сил, що залучаються при затопленні (підтопленні) населених пунктів;

– розрахунок сил і засобів підрозділів аварійно-рятувальних сил при епізоотії.

Методика дозволяє своєчасно прогнозувати та оцінювати сили та засоби, які потрібні для ліквідації надзвичайних ситуацій та проведення аварійно-рятувальних робіт різного рівня. Вона може бути використана органами управління різного рівня, які залучаються до проведення робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру з метою раціонального і економічного планування сил та засобів.

Наведені в роботі розрахунки використовуються в навчальному процесі у ХНАДУ при проведенні практичних занять зі студентами з оцінки сили та засобів, які потрібні для ліквідації надзвичайних ситуацій.

Література:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» от 21.5.1999 р. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97>

2. Указ Президента України № 20/2013 від 16 січня 2013 року «Положення про Державну службу України з питань НС» // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/20/2013>

3. Указ Президента України «Про деякі заходи щодо оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» від 24 грудня 2012 р. № 726/2012 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/726/2012>

4. Алгоритм прогнозування кількості потерпілих на зруйнованих будинках // В. Г. Аветісян, В. В. Тригуб, Проблеми надзвичайних ситуацій. – Харків: НУЦЗУ, 2008. – Вип. 8. – с. 3 – 6.

5. Безпека життєдіяльності [Електронний ресурс]: навчальний посібник / Д. В. Зеркалов. – К.: Основа, 2011 // <https://www.zerkalov.org/files/bgd-k2011.pdf>